

FORUM

ČESKOSLOVENSKO

2008

TSJEKKISK-NORSK FORUM

č. 62, červenec 2008

nr. 62, juli 2008

Milí členové a přátelé Fóra

Přichází k vám letní číslo časopisu česko-norského krajanského sdružení. Je to číslo, které odpovídá roční době, ve které vychází a to LÉTU. Vždyť se v něm hodně cestuje po krásné norské přírodě a prochází po turisticky atraktivních místech Osla.

Článek o loppemarketu na Storsandu na konci dubna podává informace o poslední zdárně proběhnuté akci a o finišujícím úsilí výboru a dalších členů TNF při prodeji objektu. Zdaleka to však není a nebyla poslední akce. Na začátku května jsme přebírali dům po vaktmestrovovi, který se odstěhoval, téměř průběžně dostáváme nezaplacené složenky, vztahující k objektům a provozu na Storsandu. V den, kdy píše tento odstavec (29.6.08) zbývá pořád ještě, aby proběhlo předání a všechna finanční vyúčtování a také dořešení osudu pomníku paní Kvapilové. Co je však neodiskutovatelné, že jedna z etap historie Storsandu je u konce. Nový majitel převezme objekt 1.7.2008. To

jsme časově uprostřed léta, cestování, užívání si zaslouženého odpočinku a čerpání nových sil. S písemnou zprávou o prodeji objektu na Storsandu, která bude obsahovat i finanční přehled výdajů kolem prodeje, se za vámi vrátíme během podzimu 2008.

Děkuji všem za intenzivní práci spojenou s prodejem Storsandu, vím, že by se to dalo počítat na mnoho hodin dobrovolné a snad i částečně zajímavé práce, kterou tomu realizační tým prodeje – vlastně šesti lidí - věnoval. Já mohu za sebe říct, že vedle nepříjemného pocitu z dlouhodobého zanedbání objektu jsem se dověděla hodně zajímavého, už třeba jenom to, co dětské tábory znamenaly i pro lidi bydlící v oblasti Hurum.

Přeji vám všem hezké léto a pohodu při čtení tohoto čísla Věstníku.

Za výbor TNF a redakci časopisu Fórum

Liba Janáková

Krajané a exil: 1948 a 1968.....	2
Poplatky na norských silnicích (mýtné)	2
Prosba: doktorát o emigraci ve Skandinávii	3
Gratis loppemarket (bleší trh) ve Storsandu	3
Vandr po Skarvheimu	4
Můj první rok v Norsku.....	6
Referat fra årsmøte i TNF, 24. april 2008	9
Gustav Vigeland – seznajte se prosím.....	10
Bolest života.....	11

Krajané a exil: 1948 a 1968

Mezinárodní koordinační výbor zahraničních Čechů navazuje na Týdny zahraničních Čechů, pořádané v Praze letech 1998, 2000, 2003 a 2006 a ve dnech 16.-17. září 2008 uspořádá v Praze konferenci „Krajané a exil: 1948 a 1968“. Konference se uskuteční za podpory Ministerstva zahraničí ČR a ve spolupráci s Univerzitou Karlovou.

Setkání je inspirováno „osmičkovými“ výročími letošního roku a nabídne pohled historiků i zahraničních Čechů a pamětníků na exilové vlny způsobené politickými událostmi let 1948 a 1968.

Jednání budou probíhat v prostorách Rektorátu Univerzity Karlovy, Ovocný trh 3, Praha 1. Další podrobnosti a informace jsou k dispozici na www.zahranicnicesi.com.

Předběžnou účast a zájem vystoupit na konferenci potvrďte, prosím, některým z uvedených způsobů:

- písemně na adrese: MKVZČ, K Zahrádkám 1289/4, 155 00 Praha 5, Česká republika,
- elektronicky na info@zahranicnicesi.com registračním formulářem, který je publikován na: www.zahranicnicesi.com. Na této adrese jsou k dispozici další podrobnosti ke konferenci.

*Barbora Stejskalová
Velvyslanectví ČR v Oslo*

Poplatky na norských silnicích (mýtné)

Uživatelé silnic a dálnic v Norsku neplatí jednu souhrnnou částku tak, jak je tomu v České republice, nýbrž různé a proměnlivé poplatky při vjezdu do některých měst, průjezdu nově postaveným úsekem dálnice, přejezdu přes nově postavený most či průjezdu tunelem.

Ceny se pohybují od 15 do 300 NOK pro vozidla do hmotnosti 3500 kg. Těžší vozidla platí většinou dvojnásobek. Mýtné pro vjezd do hlavního města Oslo se od 1. 7. 2008 zvyšuje na 25 NOK za vůz do 3500 kg a 75 NOK pro těžší vozidla.

Technologicky vyspělé Norsko zavedlo v posledních letech mnoho moderních prvků do vybírání mýtného, jimiž se snaží odstranit drahou lidskou sílu a zjednodušit průjezdy mýtným. Jednodušší se však situace stala pouze pro norské občany, a to především ty, kteří mají uzavřenou smlouvu s některou společností provozujících mýtné. Tito řidiči obdrží čip, který připevní na určené místo předního skla svého vozu a projíždějí mýtným v průjezdu AutoPass. Mýtné se jim automaticky odčítá.

O mýtném včas informují modré tabule BOM/TOLL nebo BOMSTASJON/TOLL PLAZA s vyobrazeným typem vozidel a částkou, případně další informací o možnosti placení.

Zahraniční turisté, kteří užívají silnice a dálnice v Norsku, se mohou dostat do následujících situací:

Snadná možnost zaplacení přímo při průjezdu:

Mýtné mohou zaplatit hotově výběřčím v průjezdu označeném MANUELT (černá písmena na bílém poli). Nemusejí mít přesnou částku a dostanou stvrzenku.

Mýtné mohou zaplatit vhozením přesné částky v mincích do koše v průjezdu označeném MYNT/COIN (černá písmena na žlutém poli). Neobdrží však stvrzenku.

Některá místa poskytují možnost zaplatit kreditní kartou (přijímají všechny běžné typy). Pokud potřebujete stvrzenku, je většinou nutné stisknout po zaplacení knoflík "kvittering/receipt".

Průjezd bez obsluhy a bez automatu:

Některé okruhy mýtného s častým průjezdem stejných vozů zavedly neobsluhované průjezdy.

Oslo

Vjezd do centra (výjezd se neplatí): celý okruh je bez osobní obsluhy a bez možnosti vhození mince.

1. Zahraniční turista po projetí (vjezdu do vnitřního města) může během 3 následujících pracovních dnů zajet na nejbližší benzinovou stanici ESSO a zaplatit hotově. Nejdříve vyplní formulář (jen v norštině – obsluha mu pomůže), kde uvede SPZ, kód země, datum průjezdu a částku. Poté u pokladny zaplatí (hotově nebo kartou) a obdrží stvrzenku.
2. Pokud nezaplatí, obdrží vlastník vozu dodatečně fakturu – prostřednictvím databáze vlastníků aut v Londýně. Doručení faktury může trvat velmi dlouho (posílá se, až když částka dosáhne 100 NOK; nedosáhne-li po určitou dobu této částky – např. když turista vjede do Osla jen jednou – bude faktura rovněž poslána, ovšem s velkou časovou prodlevou).

Jiná města v Norsku

mohou mít odlišný systém, dohody s jinými benzinovými stanicemi či obchody apod.

Některé průjezdy upozorňují na tlačítko s nápisem ETTERBETALING/PAY LATER

nebo STOPP PÅ BENSINSTASJON/STOP AT PETROL STATION apod. Řidič stiskne tlačítko a zajede k nejbližší benzinové stanici a mýtné zaplatí.

Dle sdělení správce mýtného jsou nezaplacené průjezdy norským mýtným registrovány v databázi evropských vlastníků vozidel v Londýně a vlastníkům aut budou s několikátýdenní až několikaměsíční prodlevou rozesílány faktury k uhrazení dlužné částky. To je ovšem velmi náročná a nákladná praxe, která zatím není dostatečně vyzkoušená. Vlastníkům vozidla také hrozí, že pokud fakturu skutečně obdrží, bude na mnohem vyšší částku, než byl poplatek za mýtné - budou do ní zahrnuty správní poplatky apod. Doporučujeme proto, po průjezdu neobsluhovaným mýtným zajet na nejbližší benzinovou stanici a zeptat se, kde mýtné zaplatit.

*Barbora Stejskalová
Velvyslanectví ČR v Oslo*

Prosba: doktorát o emigraci ve Skandinávii

Vážení krajané,
dovolu, abych se na Vás obrátil s následující prosbou. Jmenuji se Jiří Štěpán a jsem pracovníkem Historického ústavu Filozofické fakulty Univerzity Hradec Králové. Zabývám se výzkumem československé emigrace ve Skandinávii. Tématem mé doktorské disertační práce je „Československý exil ve Švédsku po roce 1948“. Rád bych nyní rozšířil svůj badatelský obzor o Norské království.

V současné době jsem studoval materiály Norsk - Tsjekkoslovakisk Hjelpeforening v Riksarkivet v Oslu. Rád bych Vás požádal o laskavost, zda byste mi mohli poskytnout Vaše

zkušenosti a poznatky ohledně československé emigrace před, ale i po roce 1989. Či určitá upozornění na různou literaturu či archivní materiály týkajícího se mého výzkumu. Prosím o laskavou informaci na níže uvedenou adresu. S úctou

*Jiří Štěpán
Historický ústav FF
Univerzita Hradec Králové
Rokitanského 62
500 03 Hradec Králové
Česká republika
Jiri.Stepan.3@uhk.cz*

Gratis loppemarket (bleší trh) ve Storsandu

Sobota je den, na který se těším z celého víkendu nejvíce. Důvodem mého těšení je moje postel, kde tento den můžu za normálních okolností lenořit až do oběda. A to nejlepší na tom je, že se za své lenošení vůbec nestydím. Bohužel sobota dne 26.4. se stala výjimkou.

Česke Fórum totiž pořádalo "Gratis Loppemarket" neboli "Bleší trh" ve Storsandu.

Členové spolku byli o akci informováni ve Věstníku a z mailu.

V 8.30 hod jsme vyzvedli Zituš na Majorstua a pak jako všichni co na Storsand přijeli, jsme bloudili po okolí. A pak mi někdo bude tvrdit, že jsou cesty špatně značené jen v Česku.

Od 10-12 hod byly objekty přístupné členům Českého Fóra a od 12-14 hod byl vítán kdokoliv. V pátek jsem vyrobila skromné plakáty, které Libuše se Zitou zvýraznily a umístily na cestu. Byl to skvělý tah. Kolem 11 hod byly objekty téměř nezměněné, přijelo málo lidí. Jsme však rádi za ty, co si udělali čas a odvezli si na památku třeba hrníček, talíř. Opravdový loppemarket však začal od 12 hod. Projíždějící kolem Storsandu zastavovali a postupně ubýval nábytek, kuchyňské potřeby, náradí z dílen, postele, lavice, gramofonové desky, povlečení, ubrusy, deky, fotky, obrazy Havla a Masaryka, hry, poličky, igelitové sáčky, zápalky, komody, servis a v neposlední řadě knihy.

Právě to poslední jmenované nás bolelo a bolí nejvíce. Téměř všechny knihy jsou napadené plísní a nedají se používat dál. Je to velká škoda, knih jak dětských, zpěvníků, románů, čítánek, norských knih je tam spousta. Někteří odvážlivci si vybrali pár kousků, ale z posledních zpráv vím, že i těch pár exemplářů skončilo ve sběru. Původně výbor plánoval nabídnout knihy do Norské knihovny, ale po zjištění stavu, jsme návrh zavrhl. Na objektech se bohužel projevil zub času, opuštěnost a téměř žádné opravy.

Na Storsand zavítala i delegace z české ambasády. Prohlédli si budovy, vyfotili pamětní desku paní Kvapilové a opět nás ujistili, že po předání Storsandu novému majiteli můžeme na dobu určitou desku uložit na české ambasádě. České Fórum tímto chce opět poděkovat české ambasádě za poskytnutí uloženého prostoru. Jenom pro vaši zajímavost, pamětní deska může vážit kolem 500 kg což není až tak zanedbatelná váha.

Protože jsem od narození zvědavá, pozor, ne zvědavá bytost nedalo mi to, než nezeptat se lidiček, kteří na loppemarket přijeli jak se mají, jestli si užívají jarního sluníčka, ale hlavně pak, jak miní nakládat s ulovenými věcmi. A tak jsem se například dozvěděla, že jedna paní tam vybírá věci pro svoji kamarádku, která

před 14 dny přišla o všechny svoje věci při požáru jejího bytu. Byla tam také jedna mladá slečna, která si bude otvírat obchod. Vybírali si nábytek, židle, komody, lavice, stoly. Nábytek si přemaluje a použije ve svém novém obchodu. Jsem ráda za tyto informace, vím a mám dobrý pocit, že Strosand žije dál i když v jiné podobě.

Akce se protáhla až do 15.30 hod, kdy odjeli poslední zájemci. Celým dnem nás provázelo hezké počasí jen na závěr se dalo do drobného deště, který se pak změnil na liják snášející se z nebe. Utahání, prochladnutí, ale spokojení organizátoři jsme se po opětovném bloudění vraceli do Osla a den ukončili na večeri se zákuskem v Ikei.

Historie Storsandu se nezvratně blíží ke konci.

Co na závěr: jen to, že jaro je tady a pak hned přijde léto! Užijte si nezdravého grilování a především pak zdravého vitamínu D – sluníčka!

Harmoniji v duši,

Váš Ďablík ☺

P.S. Po ukončení loppemarketu zůstalo v obou budovách velké množství rozházených a rozbitých věcí (většina z nich již po léta nefunkční, špinavé a plesnivé), o které nebyl zájem a po pravdě byly jen na vyhození. Po několika debatách jak vlastně zajistit, aby budovy byly vyklizeny a řádně umyty jsme dospěli k názoru, že takovýto úklid není v našich silách. Zita Požárová a Liba Janáková se dne 13.6.08 setkaly na pozemku Storsand se zástupci firmy panem Stigem Jørgensenem a Helge Haugen. Po prohlédnutí budov a odhadu odpadu pánové z firmy Hurum Tre og Glass AS navrhli že úklid a zlikvidování všeho odpadu provedou sami, pokud dostanou slevu z dohodnuté kupní ceny 110 000,-NOK. Na tuto nabídku jsme nakonec přistoupili.

Liba Janáková

Vandr po Skarvheimu

Protože jsem měl v Norsku návštěvu z Čech, rozhodli jsme se, že vyrazíme někam do přírody. Skarvheimen leží asi pět hodin cesty vlakem na trati z Osla do Bergenu a zbytek se dojde pěšky.

Cestou z vlaku je vidět ledovec ve Finse. Neroztává ani v létě, ale spíš to bude tím, že ve Finse léto není. Chvíli na to jsme přesedli na lokálku do Flåmu. Železnice vede strmým kaňonem z hor dolů do fjordu. Cestou je možné vidět víly, jak tančí nad vodopádem a

pouští si k tomu norské lidové zvuky. Pak jsme se ještě povozili lodí po fjordu a vystoupili jsme v Aurlandu.

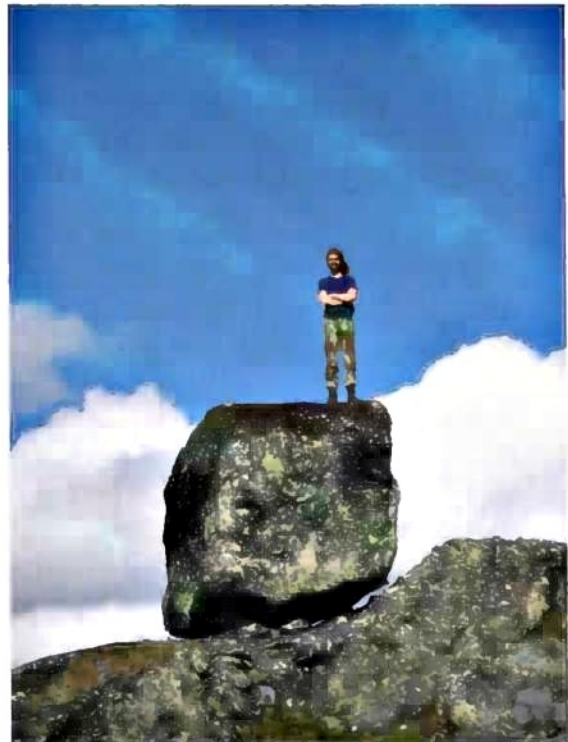
Volvavatnet, jezero ve Skarvheimu

Volvavatnet

Odtud vede na východ údolí Aurlandsdalen. Je to tak na dva dny cesty, převýšení přibližně kilometr. Úbočí jsou tak strmá, že místy se na nich neudrží ani jinak obvyklý poloprales. Kvůli tomu se tu také špatně hledá místo na spaní, i když je táboření v Norsku povoleno celkem všude. V údolí teče říčka Aurlandselvi, která na horním toku občas tvoří malebná jezera. Ke konci údolí stromů ubývá a objevuje se tráva, místy i bažiny. Často narazíme na ovce, které se přes léto pasou v horách a na podzim sejdou dolů do nížin na porážku. Jak se Skarvheimen postupně zvedá, tráva řídne. Občas se objeví horské květiny nebo mech, ale nakonec zůstanou jen balvany a zbytky sněhu. Skákání z balvanu na balvan už nás začínalo trochu zmáhat, ale museli jsme vydržet až k ledovcovému jezeru, kde se dalo najít místo na stan. Další den jsme přespali v chatě, které v norských horách často bývají. Používají se i v zimě, kdy v nich přespávají lyžaři. Proto často bývají dvě chaty vedle sebe. Kdyby nešťastnou náhodou jedna z chat chytla od

neopatrně zapálené svíčky, lyžaři se zachránějí ve druhé z nich a neumrznou.

Na cestě mezi Steinbergdalhyttou a Kongshellerenem

Poslední den jsme sešli do údolí na autobus zpátky do Osla. Nejvyšší bod naší cesty byl asi 1500m, na autobus do Breistolu jsme museli sklesat asi 500. Zřejmě by bývalo lepší jít opačně. Vzhledem k tomu, že Aurland leží ve fjordu, na úrovni moře, měli bychom to víc z kopce.

Aursdalen

Cestou jsme v Aurlandsdaldu potkali poměrně dost lidí. Potom ve Skarvheimu jsme jich viděli už jen pár. Většinou lelkovali kolem chat.

Celkově dává náš vandr docela dobrou představu o krajině Norska, od fjordu až po

nehostinné hory. Vyšší hory jsou Jotunheimen na sever od Skarvheimu a Rondane na východ od Jotunheimu. Fjordy jsou hlavně na západním pobřeží, většinou kopec skoro kolmo

kilometr dolů, voda a kopec skoro kolmo kilometr nahoru.

Pavel Studený

Můj první rok v Norsku

Do Norska jsem přijel koncem února roku 2007 plný očekávání. Nikdy předtím jsem v Norsku nebyl; přilákala mne sem ale zejména jeho vynikající pověst. No a také samozřejmě možnost získat zde snadno práci řidiče městského autobusu. Pracoval jsem totiž předchozí dva roky v anglickém Manchesteru v téže profesi u společnosti First Group. Anglie (prostřednictvím Manchesteru) byla pro mne nicméně obrovským zklamáním. Ze země mých snů za minulého režimu se stala během dvou let země, kterou dnes poněkud opovrhují. Je to v současnosti, bohužel, země bez disciplíny, domovská země vandalismu a nepořádku.

Místní společnost Nexus Trafikk (dnes Unibuss či Ruter) nás nalákala z Manchesteru více, a to na lepší autobusy, lepší platy, lepší prostředí atd. V "náborových" slibech se dokonce objevila i informace, že od roku 2008 vyjednaly pro nás odbory YTF čtyřicetiprocentní nárůst platů (!). Také přesčasů je údajně prakticky libovolné množství... To je samozřejmě pro řidiče autobusu rajská hudba, protože v Anglii jsem měl velmi slušný plat právě vzhledem k přesčasům – díky permanentnímu nedostatku řidičů a jejich značné fluktuaci. Situace v Oslu byla údajně podobná. Návrat z Anglie do Česka jsem samozřejmě ihned zavrhl, protože české platy řidičů jsou přímo směšné a na kvalifikované místo jsem pro novou demokracii již příliš starý, i přes vysokoškolské vzdělání a znalost několika jazyků. Jediné kvalifikované místo mi nabídl adamovský Adast za 25.000 Kč hrubého. Ovšem zapomněli mi říct, že do tohoto bývalého kolosu, dnes se trvale potácejícího na hranici krachu, je potřeba

peníze spíše ještě nosit, než je tam vydělávat!

A tak jsem začal nový život v Norsku. Jak se na ten první rok dívám dnes? No, po pravdě řečeno jsem netušil, že to bude až takové dobrodružství! Největším šokem je totiž už setkání s tím prvním, co vás v Norsku jako přistěhovalce čeká – s místními úřady! Horší to nebylo ani u nás za socialismu! Rakousko-Uhersko samozřejmě už nepamatuji, ale podle toho, co jsem se dočetl, to bylo asi něco podobného tomu místnímu úřednickému prostředí. Většina jednání na norských úřadech (Politi, Folkeregistret, Likningskontor, NAV) mi připadala opravdu jako jednání s hluchým, a v čem se daly udělat chyby, tak tam je místní úředníci opravdu pilně dělali. Pomáhal jsem na úřadech také mnoha slovenským kolegům (umím asi trochu lépe norsky než oni)... no a jejich zkušenosti jsou stejné... Místní úředníci nejsou schopni často ani správně přečíst jméno z pasu, zamění klidně slovenského řidiče za Švéda stejného příjmení, třikrát vám něco slíbí a stejně požadovaný dokument či údaj nedostanete, úřednice za okénkem (Politiet Tøyen) vám například řekne, že žádat o nové povolení k pobytu můžete čtyři měsíce dopředu, ale po klopotném sehnání a předání všech dokumentů, potvrzení a formulářů vám od téže policie přijde za dva týdny dopis, že žádat můžete jenom čtrnáct dní dopředu... atd. Banka (Nordea) je schopna úplně ztratit vaše dokumenty se žádostí o založení účtu (včetně fotografií), vydání jedné platební karty vám napočítá třikrát, kartu, kterou vám pro technickou závadu nevydá zpět bankomat, hledají marně tři týdny, bankomat vám vydá o tisícovku méně, ovšem odečte vám více (stěžovat si můžete na nádraží, na lince pro

zákazníky je stále jen záznamník a na zanechaný kontakt vám stejně nikdo neodpoví) atd. Zkrátka, ono zlidovělé místní rčení, že Norsko je ve smyslu byrokracie tou poslední sovětskou či komunistickou zemí v Evropě, je podle mého názoru zcela na místě.

Jako všechny západní země trpí podle mne i norská společnost nedostatkem disciplíny a neochotou k dodržování pravidel, což vidíte zejména právě na místních ulicích a silnicích. Červená na semaforu zase tak mnoho neznamena, místní chodci jsou naprosto nedisciplinováni, taxikáři jsou absolutními mistry světa, kteří musí všude zásadně jet jako první, cyklisté pak zavádějí dokonce naprostou anarchii v dopravě, telefonování za jízdy (bez hands-free sady) je naprostou samozřejmostí a zřejmě národní nemocí, poněkud kontraproduktivní pravidlo přednosti zprava je bohatě porušováno, protože výklad tohoto pravidla je ponechán na libovůli řidičům... Také pokud už jsou snad křižovatky rozlišeny dopravními značkami, tak příslušná značka "dej přednost v jízdě" s trojúhelníkem na vedlejší silnici není doprovázená žlutým kosočtvercem na té hlavní silnici, takže nikdy nevíte, jestli řidiči z pravé strany přednost mají nebo nemají... a můžete si vykroutit hlavu snahou o zjištění, zda za tím rohem vpravo v ulici trojúhelník mají nebo nemají... Auta, prodávaná v Norsku, by dle mého názoru vůbec nemusela být opatřena směrovkami neboť Norové je stejně takřka nepoužívají... Ovšem na druhou stranu je nutné říci, že na rozdíl od Anglie je zde místní dopravní policie opravdu vidět, jízdní pruh pro autobusy je opravdu prázdný i ve špičkách a na zastávkách autobusů si nikdo nedovolí zaparkovat svůj automobil! A co hlavně – my řidiči městských autobusů nemáme žádné problémy s místními skupinami školáků!!! To je osobně pro mne obrovské vítězství myšlenky přijet sem a vyměnit Manchester za Oslo! S hordami zdivočelých anglických školáků jsme totiž měli problém největší a zážitky s nimi patří

k těm nejhorším v celém mém životě! Jejich chování je v drtivé většině případů přímo odporné! Jsou divocí, nezvladatelní, agresivní a chovají se doslova jako dobytek. Třeba i dvacet kamením rozbitých oken autobusů jediného depa za jediný den pak nebyla v Manchesteru zase až taková výjimka. Tohle v Oslu absolutně není, sláva Bohu!

Autobusový park je u naší firmy opravdu daleko lepší než ten, který jsme měli u společnosti First Group. Místní autobusy jsou daleko mladší, v lepším stavu, denně čistě umyté a uklizené! To v Manchesteru absolutně neplatilo! Tam se sice každý večer vyklidil ten "chlév", který tam zanechali místní cestující (autobus se tam používá i jako velký odpadkový koš, žádné speciální nádoby na odpad v něm ani nejsou), ovšem podlaha se myla vodou s dezinfekcí snad tak jednou za dva až tři týdny, ne každý den! S odhazováním odpadků v autobusu začíná být problém i v Oslu, ale určitě ne takový jako v Anglii. Nikdo si tady také nedovolí zapálit si v autobusu cigaretu, natož pak třeba "trávu". Není rovněž téměř žádný problém s opilými pasažery, i když se tady pije asi dost. Alespoň já jsem žádný větší problém neměl, na rozdíl od Anglie. Tady vědí i v podnapilém stavu, kam a proč jedou, když vám v autobuse usnou, neodmítají pak vystoupit, nebo vám při nastoupení přímo řeknou – "kdybych usnul, vzbud' mne, prosím, tam a tam!"... V Oslu máme prakticky na každé konečné či v místech střídání řidičů místnost pro odpočinek s toaletou, kde se každý den uklízí a je celkem radost tam odpočívat. V Manchesteru jsme měli na konečné k dispozici tak maximálně křoví, někdy veřejnou toaletu (často zničenou), navíc jsme měli zakázáno se od autobusu vzdalovat kvůli riziku zcizení pokladny. Taky motor se nechával většinou běžet, protože po jeho vypnutí si řidič nikdy nemohl být jistý, že ten svůj autobus vůbec znovu nastartuje!

Znáte to, z každého zážitku, zkušenosti či činnosti vám zbydou pro

další život vzpomínky, z nichž si pamatujete zejména (a rádi) ty pozitivní. Takovou vzpomínkou z Osla budou pro mne po celý zbytek života určité zážitky s jednou specifickou místní skupinou cestujících – se starými (asi většinou již osamělými) dámami. Ty berou cestu autobusem stále ještě za společenskou událost a šoféra autobusu za vševěda či studnici moudrosti. Prodej jízdenky či její kontroly se u takové dámy rozhodně neobejde bez “nadstandardní” konverzace! Prohodit pár slov s řidičem – většinou formou několika dotazů najednou – je tady pro tyto dámy asi stále ještě “bontonem”! Mnohokrát jsem si dělal sám pro sebe při řízení té které linky malou zábavnou statistiku, kolik celkem dostanu za jedno “linkové” kolo od cestujících dotazů a kolik jich bude od starých dam. Rekord byl 48 dotazů (na lince 31), z nichž 33 bylo právě od starých dam. Dotazy byly samozřejmě běžné, ty si nepamatuju, ale navždy si budu pamatovat tyto dvě společenské konverzace: jedna stará paní poznala z mé mluvené norštiny, že jsem cizinec. Zeptala se tedy, odkud. “Tsjeckia” ji ještě nic moc neříkalo, tvářila se nechápavě, tak jsem použil “Tsjeckoslovakia”. Načež se stará dáma rozzářila jako sluníčko a řekla mi – “Ano, to znám, v tom jménu je totiž obsaženo jméno našeho hlavního města – TSJEKK-OSLO-VAKIA!!! Můj druhý nejmilejší zážitek byl pak s babičkou o holi, která na mne tou holí mávala již dvacet metrů před zastávkou a snažila se doběhnout včas pro nástup. Samozřejmě jsem počkal, navíc “běh” té babičky byl překvapivě velmi čiperný a rychlý! Nicméně ta paní se mi ještě ve dveřích omlouvala, že rychleji už nemůže, že už je stará, že ji bylo nedávno 101 let!

Přes všechna pozitiva oproti Manchesteru byly pro mne první rok v Norsku největším problémem samozřejmě peníze! Kurz norštiny v Bratislavě byl firmou placen jen symbolickou sumou, zaškolovací kurz v Oslu pak byl proplacen

až po jeho úspěšném ukončení, levný byt se mi najít nepodařilo (na všechny menší byty k pronájmu přišlo na visning 15 až 20 lidí, nemohl jsem taky kvůli práci chodit na všechny)... No a tak jsem měl najednou po celkem blahobytné existenci v Anglii vůbec problém nějak přežít od výplaty k výplatě...! S nezaměstnanou manželkou a v Praze studující mladší dcerou “na krku”. Přesčas s dalšími a dalšími přicházejícími kolegy ze Slovenska samozřejmě zmizely jako jarní sníh, zvýšení platu jsme se dočkali až k 1. dubnu letošního roku (ovšem samozřejmě ne o čtyřicet, ale spíše tak o čtyři procenta, a to nám ještě ono navýšení firma vyplatí zpětně až nyní v červnu), o manželčino dlouhodobé povolení k pobytu, personnummer a práci jsme s místními úřady doslova bojovali více než 8 měsíců, nájemné za byt (bydlíme sami, nikoliv společně s kolegy na firemní ubytovně, která má místnosti spíše pro malé děti než dospělé osoby) spolkně určitě polovinu mého čistého platu atd. Naštěstí jsou v Norsku zálohovány prázdné láhve a plechovky od nápojů, takže jsem ty největší díry v rodinném rozpočtu dost úspěšně zaceloval sbíráním zálohovaných obalů, které zůstaly po ulicích, parcích či u jezer po populárním barbecue, pravidelném bujném víkendovém či svátečním popíjení místní mládeže a ostatních alkoholomilovných Norů. Cizinec by asi těžko nechával po sobě ty vypité láhve a plechovky volně ležet na zemi, když za ně může dostat v obchodech peníze. A ty tady skutečně leží na zemi, jenom je zvednout... A tak jsem se stal z českého diplomata v Africe dočasně i sběračem prázdných lahví v Norsku... No nemyslete, v této branži je tady silná konkurence! Navíc poznáte mnoho krásných míst Osla, která od volantu autobusu nikdy neuvídíte!

Jsem tady vlastně rád a teď i spokojený!

Ing. Roman Kirsch
řidič městských autobusů
Unibuss A/S

Referat fra årsmøte i TNF, 24. april 2008

Møtereferat fra årsmøte i Tsjekkisk Norsk Forum

24/4 2008 kl 1800 på den Tsjekiske ambassade i Oslo

Oppmøtt 14

Møteleder: Liba Janakova

Referent: Renáta Hrzánová

Til underskrift av Protokoll: Olga Tjørnholm Hlinska; Karel Janak

1: Leder Liba Janakova har hilst på Ms Barbora Stejskalova og takket for at vi kunne låne igjen lokalene av ambassaden. Ms Barbora Stejskalova sendte hilsen til alle landsmenn og informerte om nyheter fra ambassaden og Tsjekkia.

2: Godkjenning av innkalling og agenda
Godkjent uten innvendinger

3: Årsberetning 2006-2007
Godkjent uten innvendinger

4: Regnskap 2006-2007
Godkjent uten innvendinger

5: Innkommende forslag
Ingen innkommende forslag

6: Valg
Leder, Liba Janakova
Styremedlemmer, Zita Pozarova, Renáta Hrzánová, Olga Tjørnholm Hlinska, Michal Cermak
Valgkomite, Alena Bartonova, Ivan Ricanek

7: Budsjett
Budsjett er godtatt, kontingent er som i fjor, kr 250 pr år pr hovedmedlem. Familiemedlemskap er 300, pensjonister betaler kr 150. Mrs Maria Hyll vil fortsette med vårt regnskap book.

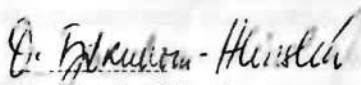
8: Aktivitetsplan 2007-2008
Aktivitetsplanen ble redegjort for uten bemerkninger
Avslutte prosjekt "Salg av Storsand"

9. Salg av eiendommen på Storsand
Yvona Holbein informerte om salget. Det var til slutt 2 interesserte og eiendommen ble dermed solgt for 650 000,- over takst til kr 4 450 000,-. Kjøperen er Hurum Tre og Glass AS og overtagelsen er satt til 1. juli 2008. Eiendommen skal da være tømt og fraflyttet. Det er noen formelle saker som må avklares før alt blir avsluttet, spesielt forholdet mellom Solgløtt og Norsk – Tsjekkisk Forum. Dokumentasjon på dette vil skaffes og fremlegges for meglern snarest.

10: Eventuelt
- Leder Liba Janakova har takket for en god innsats med salg av Storsand til Yvona Holbein og Alena Bartonova.

Oslo 3/5 2008
Renáta Hrzánová

Referat godkjent av:

Olga Tjørnholm Hlinska

Karel Janak

Gustav Vigeland – seznamte se prosím...

Poznává-li člověk Oslo, nemůže se vyhnout jednomu slavnému jménu – ano, řeč bude o Gustavu Vigelandovi.

O čem to mluvím? Oslo sice nepatří k největším nebo nejvýstavnějším evropským metropolím, ale má naprosto ojedinělý park. Původně se jmenoval Frognerův, resp. ještě stále se tak jmenuje, ale nikdo mu neřekne jinak než Vigelandův. To proto, že jej doslova oživuje 600 soch. Ale jakých! Samé lidské postavy. Většina z bronzu, některé z žuly. Vigelandova fascinace lidským tělem z něho udělala monotematického umělce, ale to rozhodně neznamená, že by se opakoval.

Procházíte parkem, prohlížíte si sochy a vidíte člověka od miminek až po starce. Lidi šťastné, smutné, samotné i ve skupinách, v klidu i v pohybu a leckdy hodně prudkém. Otec si hraje s dcerou a chytá ji ve výskoku. Děti v jedné velké skrumáži. Rodiče s dětmi, milenci, přátelé... sochy jsou věrným obrazem toku lidského života. Až na jeden drobný detail – všechny jsou nahé.

Přestože sochy vypadají velmi jednoduše, mívají vždy nějaký detail, který jim dodá výraz, kterým k vám socha promlouvá. Je jich strašně moc, takže oči po nich kloužou stejným způsobem, jako když procházíte davem. Sem tam vás některá osloví osobněji a v tomto případě máte štěstí, že si vybranou osobu-sochu můžete prohlížet s neskrývaným zaujetím, jaké je v lidské společnosti jen málokdy společensky vhodné. Snad nejosobitější sochou v parku je slavný vztekající se chlapeček. Představuje tak dvou až tříleté dítě, s kterým zrovna cloumá pro tento věk tak charakteristický záchvat vzteku. Toporně stojí, pěstičky má sevřené a řve a řve.

Návštěvníci parku ho milují a řekla bych, že bez ohledu na pohlaví, věk nebo národnost. I když s tím věkem – nejlépe se u něj baví ti, kteří již rodiči jsou nebo byli. Dětem bývá jedno a puberťáci se nad ním ošklíbají. Není divu – jdou-li s rodiči, určitě si vyslechnou nějakou variantu věty: "Vidíš, zrovna takhle si vypadal/ vypadala ty!" A to prosím bez ohledu na pohlaví osloveného potomka. A pak se nemají šklebit! Přiznám se, že i my jsme si chlapečka vyfotili, protože vypadal úplně stejně, jako naši chlapečci, když vztek cloumal s jejich maličkým majestátem...

Dominantou parku je více než 17 metrů vysoký žulový obelisk poskládaný z asi 150 postav (praví se v průvodci – nesnažila jsem je přepočítávat, jsou strašně propletené...)). Stačí se na sloup chvíli koukat a máte dojem, že se všechny ty končetiny začínají hýbat. Žáda se narovnávat, nohy a ruce protahují a stačí chvíli počkat a kolem bude děsně plno! Kamenní lidé se zdraví, rozhlížejí se a vy zjišťujete řečeno s klasikem, že jste tam jediný masitý...

Ale dost. Potřepete hlavou, zbavíte se představ a vrátíte se do reality. Stojíte v parku a hledíte na umění. Potom vás napadne – opravdu je to umění? Ano jistě, umělci, který zemřel ve zralém věku ve čtyřicátých letech dvacátého století, se ještě dalo odpustit, že znázorňoval to, co viděl. Myslíte, že by to nějakému dnešnímu prošlo? Takhle pověsit záchodovou mísu na větev a máte existenciální zamyšlení. Ale nazí lidé, kteří navíc vypadají naprosto opravdově?

Tohle pomyšlení vám zase přehodí výhybku myšlenek kousek vedle. Jako většina umělců rodu mužského dával přednost modelům mladým a ženským. A jak ženským! Valkýry to sice většinou nejsou, ale i tak si tyto ženy rozhodně s chlapci nespletete. A potom se projdete po předměstí a uvidíte tyto Vigelandovy dívky nastupovat do vlaku, jezdit na kole, nakupovat, mlsat zmrzlinu a vůbec žít.

A zjišťujete, že se Gustav opravdu dovedl podívat! Plavá děvčata krev a mléko... A následuje ošklivě jedovatá myšlenka – jak se tato děvčata vlastně vypořádávají s nároky dnešní, ženským tvarům příliš nepřející, módy?

Ale zpět k sochám. Přestože dosáhnout Vigelandovy tvůrčí plodnosti není snadné, chuť sochat a vytvářet nejrůznější plastiky Norům rozhodně nechybí. A kupodivu mají pro tuto tvůrčí činnost pochopení i zdejší úředníci, protože na veřejných prostranstvích najdete těchto výtvorů plno. Sochy zvířat, lidí i abstraktní motivy žijí s lidmi, řekla bych, ve všeobecné shodě. Proč si to myslím?

Tak v první řadě nejsou posprejované (to jsou ostatně v Oslu jenom některé podchody na nádražích a v metru) a za druhé mnoho plastik si diváci užívají i podstatně konkrétnějším způsobem, než jen letným zrakovým

kontaktem. Řečeno lidštěji – lezou po nich děti, opírají se o ně dospělí a s některými si můžete dokonce vypít kávu. Přijde vám to divné? Na první pohled ano, ale stačí přijít ráno na Aker Brygge a uvidíte, že někteří hosté a servírka z jedné z restauračních zahrádek neodcházejí ani na noc. Nemohou – jsou totiž z bronzu.

Sochy, které tu jsou běžně k vidění, mi připadaly většinou jako esence toho, co jsme si v duchu zařadila do příhrádky "typicky

norské". Snoubí se v nich jistá zemitost, jednoduchost a přísnost, kterou odlehčuje fantazie a jemný smysl pro humor. Zdejší umělce nepřestalo bavit zobrazování lidí a zvířat. Vytvořili paralelní svět k tomu našemu. No řekněte, nechtělo by se vám toulat se kolem jejich výtvorů a být virtuálním obrazem jejich světa?

Dagmar Ruščáková

Bolest života

V rámci poznávání Osla jsme pochopitelně nevynechali muzea, takže jeden předjarní den přišla řada i na muzeum Edvarda Muncha. A musím říct, že to byla síla.

Muzej je v Oslu plno a skutečně různorodých, ale z galerií asi nejvíc zaujme právě výstava děl Edvarda Muncha. Norové jsou na svého "kmenového" malíře náležitě hrdí a tak pro jeho díla postavili speciální budovu. Pro nás, co obvykle hledáme muzeum v historických prostorách kde čeho, je to trochu překvapení - kov, sklo, beton... a bezpečnostní rámy s rentgenem na kabelky.

No a když projdete důkladnou prohlídkou, dostane zadarmo lístek (tedy aspoň mimo sezónu). Vstupenka je vlastně čárový kód, který návštěvníkovi umožní projít do první chodby, následují dveře s kamerou a fotobuňkou a teprve poté můžete jít k obrazům.

Proč všechna ta opatření? Před dvěma lety tu totiž lupiči ukradli dva Munchovy nejslavnější obrazy (Křik a Madonu) přímo mezi návštěvníky, které ohrožovali zbraněmi. Bezpečně frnkli a policie našla jen rámy.

Historika nicméně dobře dopadla, loni na jaře byli lupiči dopadeni a v září se dokonce našly i obrazy. Nepodávala se sice žádná velká vysvětlení, ale obrazy prý byly v dobrém stavu a všichni si mohutně oddechli. Výsledkem je mimo jiné i to, že ve frontě na "odbavení" si nikdo nestěžoval.

Muzeum bylo plné Norů a Norčat. Vzhledem k tomu, že v tuto roční dobu v podstatě vyschl proud turistů, mají domácí pré. Kočárky a škvřnata všech velikostí dávají tušit, že běh nejruznějšími muzei berou Norové stejně vážně, jako běh přírodou a vedou k tomu i své potomky. Munchovo muzeum nebylo výjimkou - stejnými zástupy mimin, skřítků, předškoláků i vytáhlých pubertáků jsme se

prodírali i u Framu, vikingských lodí a fantastických plavidel Thora Heyerdahla. Mezi Munchovými obrazy ale bylo poměrně nečekané ticho.

Nebylo divu. Ony vás ty obrazy tak nějakou vezmou do zajetí a není vám do smíchu. Najednou vidíte pocity a emoce, které se ukrývají i ve vás, a to především ty, na které byste raději nemysleli. Toho, kdo něco ví o autorově životě, to však nemůže překvapit - spíš žasne, s jakou silou dokázal tyto demony dřímající v jeho neklidné duši ukázat i ostatním.

Abych byla trošku konkrétnější. Edvard Munch (1863-1944) měl v životě - pokud zrovna nešlo o jeho talent a malování - opravdu smůlu. Matka mu zemřela na souchotiny, když mu bylo pět, časem následovaly i dvě sestry, z nichž jedna mu nahrazovala láskyplnou péčí matku.

Otec to nezvládl, a místo aby se snažil být oporou zbývajícím dětem, stáhl se do sebe a útěchu hledal ve víře. Je těžko říct, zda ji našel, avšak bigotně věřící otec se svým dětem spíš vzdálil a nechal je, aby si pomohly, jak uměly. Takto způsobené jizvy Edvardovi v srdci zůstaly a posléze ho vedly od melancholie k úzkosti, později k pořádné depresi a podle některých životopisů i k šílenství.

Na jeho talent to však vliv nemělo, i když bych odhadla, že se to muselo projevit v jeho schopnosti platit účty. Obrazy byly na svoji dobu tak nové a divné, že vzbuzovaly četné negativní emoce. Aspoň ze začátku. Přestože malovat opravdu uměl a za své návštěvy v Paříži ho stačili nadchnout impresionisté, s většinou jeho obrazů je těžko být déle v jedné místnosti.

Impresionismus ho inspiroval jako způsob, jak nepopisovat povrch věcí, ale vystihnout

jejich ducha a náladu. To by bylo v pořádku, jenže člověka s jeho zkušenostmi a zážitky nedokázal jako třeba jeho francouzské kolegy přilákat chvějící se vzduch nad sluncem ozářenou zátokou nebo sladká únava a vůně kvetoucí zahrady v horkém podvečeru.

Jeho krajiny jsou působivé a silné, stejně jako nádherná, ale tvrdá norská příroda. Jenže krajiny ho zdaleka nezajímaly tak jako lidé. Jako lidé se srdci zmítanými láskou, bolestí, úzkostí, strachem, nadějí, bezmocí a především čelící nevyhnutelné smrti. Přestože sám se kdysi vyjádřil, že smrt je jenom začátkem nového života, ta bezmoc a zoufalství, jakou zpodobňoval ve svých obrazech, divákovi mnoho naděje nedávala.

Stále znovu se mu vracela ne ani tak matčina smrt, jako smrt jeho starší sestry Sofie, takže téma nemocného dítěte, úmrtního lože a truchlících pozůstalých zpracoval opravdu ze všech stran.

I proto se odklonil od impresionismu a vydal se svojí cestou. Většinou ho označují za expresionistu, ale fakt je ten, že byl především hodně svůj. Jeho nejslavnější obraz Křik (ukradený a zase nalezený) i vám sevře hrud' a rychle si vybavíte pocity z nočních můr, ve kterých šlíte strachy a beznadějně se snažíte před něčím utéct. To je jedna stránka jeho díla. Na druhou stranu - koho kdy napadlo zobrazit Madonu jako více méně nahou, vášnivou mladou ženu? Přitom ten obraz není ani vulgární, ani znevažující. Je... skoro bych řekla pravdivý - aspoň z té lidské stránky.

Navzdory převládající melancholii a bolesti srdce najdeme mezi Munchovými díly i velmi pěkné obrazy žen, milenců, dětí a dokonce i psů. Oblíbený bernardýn se vyskytuje na několika plátcích a je celkem zjevné, že nekomplikovaná příchylnost obyčejného psa dokázala potěšit umělcovu poněkud rozháranou duši. Ale aby to nebylo tak jednoduché, v muzeu je vystaveno několik kreseb a skic s psí tematikou. Ovšem na všech

je zachycen velký pes kousající člověka - mnoha různými způsoby...

Přestože se nakonec dočkal slávy a pravděpodobně už mu věřitelé nevytrhovali stojan zpod rozdělaného obrazu, svůj osobní život nijak nedořešil. Měl sice jakousi osudovou lásku, jenže se nechtěl ženit a jeho řečně duševní nevyrovnanost byla zřejmě nakažlivá, jelikož zklamaná dívka se pokusila o sebevraždu. Sice se mu podařilo její pistoli strhnout, ale stále ho to jeden článek prstu na levé ruce. Chuť k ženění ho zřejmě nadobro přešla (pokud předtím aspoň nějakou měl), takže i nadále zůstal věrný samotě, alkoholu, depresi a malování.

Když jsem procházela muzeem, napadala mě spousta věcí. Obdivovala jsem barvy a sílu obrazů a dumala nad tím, jaké by byly, kdyby v jeho rodině neřádila tuberkulóza. Maminka by se mu mohla věnovat, sestry by zůstaly na živu, otec by byl tak normální a vstřícný, jak už otcové v té době bývali. Talent by určitě nezmezil a zárodky deprese by ho nejspíš zneklidňovaly a hnaly dál, do hlubin lidských myslí.

Ale vyrovnanost a opora v rodině by mu třeba časem umožnily uvažovat o rodině vlastní, takže by jeho umělecká posedlost nemusela být tak důkladně vypořádána alkoholem a fascinací smrtí. Jak by ale potom asi vypadaly jeho obrazy? Ztratily by svou sílu, nebo by si našly jiný způsob a směr, jak proniknout do duše člověka? Nalézal by v ní vedle úzkosti a strachu i radost, naději a potěšení? Těžko říct.

Ale i bez těchto zbytečných polemik lze říct, že Munchovy obrazy jsou velmi dobré a patří mezi ty nezapomenutelné. Takže pokud pojedete do Osla a budete mít chvíli čas, nezapomeňte si zaskočit do pozoruhodného světa Munchovy mysli. Nejspíš se ještě rádi vrátíte zpět do své vlastní přítomnosti, ale budete zase o kousek bohatší.

Dagmar Ruščáková

ISSN 0803-7213

Dette er et tidsskrift for TSJEKKISK-NORSK FORUM, www.cz-forum.no

Ansvarlig for dette nummer var Liba Janakova og Alena Bartonova

Foreningens adresse: TNF, C/O LIBA JANÁKOVÁ, RØDTVEIEN 18C, 0955 OSLO

Medlemskontingent: individuell hovedmedlem kr. 250,-, familiemedlemskap kr. 300,-, senior kr.150,-

Telefon: +47 2216 7475

Konto nr.: 6241.06.04650

Org.nr.: 986 696 202